

2. 1. 2008

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

# Léčba zdarma je ústavní přelud

Je zavedení poplatků ve zdravotnictví v rozporu s Listinou základních práv a svobod?

**Skóre:** 0.85

**Název zdroje:** Hospodářské noviny

**Datum vydání:** 02.01.2008

**Nadpis:** Léčba zdarma je ústavní přelud

**Strana:** 10

**Rubrika:** názory

**Autor:** Jiří Leschtina

**Náklad:** 58615

**Oblast:** Celostátní deníky

**Zpracováno:** 02.01.2008 05:42

**Identifikace:** DCHN20080102010042 cz

**Klíčová slova:** ústavy (8x), právní (3x), Soudy (2x), lidská práva (2x), Ústavního soudu (2x), zákony, svobod, práva, právo, zákon, Soudci, ústavní soudci, lidských práv, Listinou základních práv, ústavním právem, Ústavní soud, ústavou, zákonům, legislativou, právníci

Je zavedení poplatků ve zdravotnictví v rozporu s Listinou základních práv a svobod? To by měl Ústavní soud říci co nejrychleji. Ve zjitřených debatách ale zaniká jiná zásadní otázka: není samotné začlenění práva na bezplatné zdravotnictví do Listiny v rozporu se zdravým rozumem?

Po tragických zkušenostech s totalitními režimy bylo asi správné vtělit do české ústavy základní lidská práva. Deklarovat, že určité hodnoty - třeba svoboda slova a svědomí, shromažďování nebo spolčování - patří k vyšším, neporušitelným zákonům.

Spící právo

Co však s paragrafem listiny, podle něhož "občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon"?

Už fakt, že toto právo je podmíněno nižšími zákony, ho vyřazuje z rodiny exkluzivních a nedotknutelných lidských práv.

Paragraf přitom dává státu právo vybírat povinné zdravotní pojištění a tvářit se, že lidem financuje zdravotní péči. Od startu veřejného pojištění zároveň platíme doplatky na léky nebo na zdravotnické potřeby. A nejlepší lékařská péče a nejlepší léky nejsou hrazeny z veřejného pojištění vůbec.

Právo na bezplatnou péči tedy od počátku bylo jen nesplnitelným, neuchopitelným přeludem, jen paragrafem na papíře. Vláda se podle něho z pochopitelných důvodů neřídila. Soudy ho efektivně neuplatňovaly. Prošlo procesem, který nizozemský filosof Paul Cliteur popisuje jako degradaci

"aktivního práva" na "zaknihované právo".

## Dilema Pavla Rychetského

Do listiny ho (stejně jako právo na bezplatné vzdělání nebo zdravé životní prostředí) prosadili v roce 1991 právníci Občanského fóra v čele s nynějším předsedou Ústavního soudu Pavlem Rychetským. Navzdory protestům zákonodárců ODA, že listina by měla obsahovat jen minimální výčet svobod, vymahatelných za jakýchkoliv podmínek.

Nelze vyloučit, že Rychetský a další ústavní soudci i nyní dospějí k názoru, že nárok na bezplatné zdravotnictví zůstalo přes veškerou degradaci ústavním právem, chránícím minimální sociální jistoty. Pak se jim výběr poplatků "od kolébky do hrobu" skutečně může jevit jako něco, co jde nad rámec bezplatnosti, slibované ústavou.

Soudci však mohou zvažovat nejen právní, ale i sociologické nebo ekonomické souvislosti včetně dosažitelnosti nároku na bezplatnou péči. A přihlédnout k hledisku, jak velkou položku ve skutečnosti poplatky představují. Pak by mohli stížnost odpůrců poplatků odmítnout.

A konečně - lze šalamounsky kličkovat a prohlásit, že vlastně nejde o poplatky za lékařskou péči, ale o vstupné do ordinace, platbu za ubytování a jídlo v nemocnici...

Pokud by soudci vsutku shledali nyní zaváděné poplatky v rozporu s listinou, vlastně by nejen je, ale i další ozdravné kroky ve zdravotnictví vyloučili z běžného politického procesu. Učinili by z nich principy tak zásadní důležitosti, že nesmí být narušeny ani demokraticky kontrolovanou legislativou. Což je absurdní představa za situace, kdy poplatky zavedly vlády v řadě evropských zemí.

Dovolte stranám se přit

Pro budoucnost by bylo nejlepší, kdyby se úvahy členů Ústavního soudu ubíraly druhou, výše naznačenou cestou. Jen ta totiž vede k poznání, že právo na bezplatné zdravotnictví ani jiné sociální nároky do ústavy nepatří. Pokus o vyškrtnutí nesmyslných článků z Listiny základních práv by pak byl logickým krokem.

Pokud by se zákonodárcům povedl, určitě by tím neohrozili nedotknutelné jádro sociálních práv. Ještě více by otevřeli prostor parlamentním stranám, aby ve vzájemném střetu hledaly průchodné varianty reforem včetně ochrany sociálně slabých. Bez šermování papírovými paragrafy ústavy, vytvářejícími iluze, že něco je v životě zadarmo.

jiri.leschtina@economia.cz

Zpracovatel: [Anopress IT a.s.](#)